

Нам ёсьць чым і кім ганарыцца, бо ў айчынай пісьменнасці шматвяковая традыцыі. Асветнікі беларускага народа - гэта прыметны постаціеўрапейска-га маштабу. Паэтычнае «Слова пра прамудрасць» пакінуў выдатны прамоўца-прапаведнік Кірыла Тураўскі, які горача дбаў пра духоўную дасканаласць. Перавагу нябеснай мудрасці перад золатам княжай славы аддала Еўфрасіння Палацкая, якая перапісвала ў манастыры і распаўсюджвала кнігі Бібліі, адкрыла школу для дзяцей. Адным з вытоку беларускай літаратуры, пачаткам вершаскладання і тэатра стала творчасць Сімёона Палацкага, які арганізаваў і ўзначаліў Крамлі друкарню, заснаваў першую ў Маскве вышэйшую агульнаадукацыйную навучальную ўстанову. «Залу сарака» Падуанская ўніверсітэта разам з партрэтамі гігантаў Адраджэння ўпрыгожвае фрэска з малюнкам нацыянальнага генія Францыска Скарыны. Як не пагадзіца з нашым вядомым рэжысёрам, складальнікам музычнай праграмы да 500-годдзя беларускай Бібліі з прысвечэннем асветніку-палачаніну Аляксеем Фраловыム у тым, што Скарына стаў найпрыгажэйшым рэнесансным парталам у нашу гісторыю? Гледзячы праз яго, нам, сучаснікам, не трэба мучыцца комплексамі непаўнавартасці. Скарына, словамі Фралова, высокі партал у свет перадавога єўрапейскага Рэнесанса: у культуры, навуцы, увогуле ва ўсёй свядомасці. Ён велічны праваднік у духоўнае, адукаванае хрысціянства, у біблейску, у саму Біблію на зразумелай нам роднай мове.

Як заўважыў на выставе да 500-годдзя Рэфармацыі Надзвычайні і Паўнамоцны Пасол Германіі ў Беларусі Петэр Дэтмар, для беларусаў самай значкай асобай тых часоў быў, ёсьць і будзе менавіта Скарына. Выставка прыйшла ў мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» і распавядала пра гісторию ідыёлага рэформы хрысціянства Марціна Лютера і нашага першадрукара, імёны якіх вядомы сёння на ўсім свеце.

Адмысловую выставу, прысвечаную юбілею айчыннага кнігадрукавання, рыхтуе тым часам Нацыянальны мастацкі музей. Па словах яго генеральнага дырэктара Уладзіміра Пракапцова, пачатак кніжнага збору трэба аднесці да 1954 года, калі тут прапісалася рукапіснае Евангелле XVI стагоддзя. Пасля даволі рэгулярна паступалі і іншыя рукапісы і кніжкі, што друкаваліся лацінскім шрыфтам ды кірыліцай у XVI - XX стагоддзях. Вельмі дапамаглі ў справе пасляваенныя экспедыцыі супрацоўнікаў. У неразбуранных за гады ліхалецца царквах і касцёлах побач з карцінамі хаваліся кніжкі, якія папаўнялі калекцыю. Асобныя выданні сталі падарункамі, некаторыя набывалі. З самымі рэдкімі з іх наведальнікі пачнуць знаёміца з 20 верасня.

Увогуле кніжны збор складаецца амаль з 200 адзінак. Асаблівую ўвагу прыцягне, безумоўна, Евангелле з сігнатурамі (лічбамі, якія абазначаюць парадкавы нумар друкаванага аркуша) 1600 года. Кніга выйшла ў Вільні ў друкарні «Дом Мамоніча», якую заснавалі на свае сродкі купцы, грамадскія дзеячы ВКЛ браты Кузьма і Лука Мамонічы. Да слова, за гады свайго існавання ў «Доме...» пабачылі свет каля 100 выданняў. Аднаўленнем таго, пра якое

ідзе гаворка, займаецца сёння наш вядомы рэстаўратар Андрэй Крапіўка. Адну вялікую справу ў год юбілею кнігадрукавання ён ужо зрабіў: з дапамогай жонкі Ірыны адрестаўраваў «Апостала», які пабачыў свет у згаданай вышэй друкарні ў 1595 годзе і быў набыты музеем у прыватнай асобы ў вельмі пашкоджанай аправе. Аднавілася кніга дзякуючы беларускаму банку,

Польшчы, Славеніі і Чэхіі. Таму зразумела, што ў падрыхтоўцы «Сусветнай спадчыны...» актыўны ўдзел бралі спецыялісты з гэтых краін. Па меркаванні паслоў Чэхіі і Германіі Мілана Экера і Петэра Дэтмара, якія ўдзельнічалі ў мерапрыемстве, агульны герой - Скарына - дапамагае ўмацоўваць сяброўскія сувязі між краінамі. Постаць першадрукара з'яўляецца зна-

сталі 13 жніўня 1956 года) каля яго могілы на Ваенных могілках у Мінску даследчыкі, пісьменнікі, аматары творчасці згадалі жыццё класіка і яго велізарны ўклад у нашу літаратуру. А першы на-меснік дырэктора Цэнтра даследавання беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Аляксандар Лукашанец зазначыў, што сёлета, у Год навукі, асабліва неабходна ўспомніць Коласа і як

пада 1943-га наш пясняр жыў і пленна тварыў (акрамя публіцыстычных артыкулаў напісаў больш за 60 паэтычных твораў), таксама ўпрыгожыць выява знакамітага беларуса. Дарэчы, прагучала слушная, як мне здаецца, думка наконт адкрыцця новага мемарыяла ў Цэнтральным дзіцячым парку імя М. Горкага і перайменаванні яго ў парк імя Коласа: тут стаяла да Вялікай Айчыннай вайны хата песняра. Шмат хто прыйшоў да яго могілы не толькі з кветкамі, але і з кніжкамі.

Зборнікі Коласа і выданні пра яго на чарговы Пекінскі кніжны форум узялі з сабой і сябры нашай дэлегацыі. У яе склад уваходзілі прадстаўнікі Міністэрства інфармацыі, «Белкнігі», «Белсаюздруку», «Брэстблсаюздруку», «Віцебскаблсаюздруку», «Адукацыі і выхавання», «Пачатковай школы». Такі паважны літаратурна-выдавецкі дэсант высаджаеца за мяжой начаста... У размове з журналістамі начальнік упраўлення Мінінфармацыі Алена Паўлава падкрэсліла, што на форуме прадэманстратвалі кнігі многіх айчынных выдавецтваў, а таксама дзевяць тамоў серыі «Светлыя знакі: паэты Кітая», зборнік «Стагодзє на знёмы», даследаванне нашага вучонага-міжнародніка Віктара Герменчука і зборнік успамінаў беларускіх дыпломатаў, якія працавалі ў Кітаі ў розныя часы.

Адбыліся грунтоўныя і карысныя перамовы з мясцовымі выдаўцамі і паліграфістамі. Цікавым і пазнавальнімі напярэдадні Дня беларускага пісьменства сталі сустрыče з пісьменнікамі і перакладчыкамі. Асабліва запомнілася размова падчас презентацыі ў адным з аўтарытэтных выдавецтваў грунтоўнага шматтомніка па кітайскай ідэалогіі і культуры. Акрамя роднай для гаспадароў, ён пабачыў свет на іспанскай, армянскай, непальскай і польскай мовах. Зайшла гаворка надрукаваць яго па-беларуску.

Апошнім часам айчынныя журналісты і пісьменнікі часта пішуць пра даўнага добра сябра Гао Мана. З гэтym вядомым у свеце перакладчыкам беларускай, рускай і украінскай літаратур нашы прадстаўнікі таксама не маглі не пабачыцца. Была і асаблівая нагода: да выдання ў нас на радзіме рыхтуеца новая паэтычная антологія твораў пад назвай «ХХ стагоддзя». Яна стане працягам антологіі піцігідовой дауніны «Пад крыламі Дракона. 100 паэтаў Кітая», за якую наш вядомы паэт і перакладчык Мікола Мятліцкі, аўтар трапляткога, шчымлівага, балючага чарнобыльскага зборніка вершаў «Бабчын», атрымаў специяльную прэмію Прэзідэнта Беларусі.

Слаборнічаць з Мятліцкім у літаратурным майстэрстве цяжка нават прафесійным пісьменнікам, не кажучы ўжо пра аматараў. Але ж многія з іх паказалі сябе ў прысвечаным юбілею кнігадрукавання конкурсі Саюза пісьменнікаў Беларусі «Скарынавай душой узлашчанае слова» вельмі добра. За пяро ўзяліся школьнікі і дарослыя, студэнты і настаўнікі, гараджане і вясковыя, прадстаўнікі розных прафесій, шматлікі замежнікі. Лепшымі з лепшых прызналі 15-гадовага Кірыла Анацка са светлагорскай вёскі Карані, на год старэйшую за яго Яну

Дзённік часу

Старонка дзясятая

Палкае прывітанне, шаноўныя сябры! Вось і дачакаліся мы разам з нашым старажытнейшим Палацкам 24-га Дня беларускага пісьменства. З гэтай нагоды шматлікі і разнастайныя мерапрыемствы пройдуть 2 і 3 верасня на радзіме беларускага першадрукара пад знакам 500-годдзя айчыннага кнігадрукавання, 1155-годдзя горада і юбileя ўдзельнікаў беларускіх пісьменнікаў. Свята прадугледжвае паказ непарушнага адзінства роднага слова з гісторыяй нашага працавітага, адукаванага народа, яго цесную сувязь са славянскімі вытокамі. Удзельнікі пройдуть гістарычнымі шляхамі пісьменнікаў і друку ў Беларусі.

пра ўдзячную дзейнасць якога я распавядаў раней. Каб запоўніць кніжныя страты, установа закупіла спецыяльную каштоўную паперу. А для пакрыцця аправы набыла неабходную скuru.

У апошні час музей стаў, акрамя іншага, сапраўдным цэнтрам презентациі новых кніг. У ім нядыўна адбылося цікавае і доўгачаканае знаёмства (пачалося ўсё пяць гадоў таму) з міжнародным выставачным праектам «Сусветная спадчына Францыска Скарыны». За яго з'яўленне гэтаксама трэба падзяліцца.

Цалкам пагаджаюся з вядучым бібліографам Нацыянальнай бібліятэкі Кацярынай Варанько ў тым, што справы ў беларускіх майстроў выраблення кніжак ідуць паспяхова. Гэта проста нельга не заўважыць. Нашы выданні ведаюць далёка за межамі краіны. У Кітаі, напрыклад, у Другім Пекінскім дзяржавным універсітэце замежных моў працуе цэнтр культуры Беларусі. Сёння студэнты, магістранты і выкладчыкі рэалізуюць самыя розныя культурныя праекты. Сярод іх - стварэнне серыі кніг-біяграфій нашых знакамітых папярэднікаў. У іх ліку Францыск Скарына, Максім Багдановіч, Янка Купала і Якуб Колас. У дзень памяці апошняга (песняра не

кавай як у Беларусі, так і за яе межамі. Вялікі гуманіст і асветнік зрабіў рэвалюцыю не толькі ў распавяджванні інфармацыі і мастацкага перакладу. Ён за-клюў, па словамах рэктора Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхася Баразны, асновы кніжнай культуры ў цэлым. Тут і агульны макет, і адпаведны ілюстрацыі, і сама культура падачы тэкстаў Бібліі, што вельмі важна для сённяшніх выдаўцоў у барацьбе з віртуальными выданнямі.

Цалкам пагаджаюся з вядучым бібліографам Нацыянальнай бібліятэкі Кацярынай Варанько ў тым, што справы ў беларускіх майстроў выраблення кніжак ідуць паспяхова. Гэта проста нельга не заўважыць. Нашы выданні ведаюць далёка за межамі краіны. У Кітаі, напрыклад, у Другім Пекінскім дзяржавным універсітэце замежных моў працуе цэнтр культуры Беларусі. Сёння студэнты, магістранты і выкладчыкі рэалізуюць самыя розныя культурныя праекты. Сярод іх - стварэнне серыі кніг-біяграфій нашых знакамітых папярэднікаў. У іх ліку Францыск Скарына, Максім Багдановіч, Янка Купала і Якуб Колас. У дзень памяці апошняга (песняра не

сапраўднага навукоўца. З першага дня існавання Акадэміі навук і да апошняга свайго жыццёвага дня пісьменнік быў нязменным віцэ-прэзідэнтам установы. Аўтар першай методыкі беларускай мовы, ідзе і напрацоўкі якога ляглі ў Збор правіл правапісу і пунктуацыі 1959 года, які на паўстагоддзя забясьпечыў адзінства пісьмовай мовы, Колас стаяў у кагорце першых айчынных акадэмікіў.

Дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Зінаіда Камароўская нагадала падчас урачыстасцяў, што З лістапада будзе шырокая адзначацца 135-годдзе з дня нараджэння Канстанціна Міхайлавіча. Калектыв актыўна рыхтуеца да гэтай значнай даты. У рэспубліцы і за межамі пройдуть шматлікі імпрэзы і выставы, адбудуцца навуковыя канферэнцыі, традыцыйныя «Каласавіны». У Літве, на месцы былога рэдакцый «Нашай долі», у якой Колас дэбютаваў 1 верасня 1906 года вершам «Наш родны край», і «Нашай нівы», дзе ён працаваў і друкаваўся, з'явіцца памятная дошка з імем класіка айчынай і сусветнай літаратуры. У Ташкенце сцяну дома, дзе са жніўня 1941-га да пачатку лістапада 1943-га наш пясняр жыў і пленна тварыў (акрамя публіцыстычных артыкулаў напісаў больш за 60 паэтычных твораў), таксама ўпрыгожыць выява знакамітага беларуса. Дарэчы, прагучала слушная, як мне здаецца, думка наконт адкрыцця новага мемарыяла ў Цэнтральным дзіцячым парку імя М. Горкага і перайменаванні яго ў парк імя Коласа: тут стаяла да Вялікай Айчыннай вайны хата песняра. Шмат хто прыйшоў да яго могілы не толькі з кветкамі, але і з кніжкамі.

Зборнікі Коласа і выданні пра яго на чарговы Пекінскі кніжны форум узялі з сабой і сябры нашай дэлегацыі. У яе склад уваходзілі прадстаўнікі Міністэрства інфармацыі, «Белкнігі», «Брэстблсаюздруку», «Віцебскаблсаюздруку», «Адукацыі і выхавання», «Пачатковай школы». Такі паважны літаратурна-выдавецкі дэсант высаджаеца за мяжой начаста... У размове з журналістамі начальнік упраўлення Мінінфармацыі Алена Паўлава падкрэсліла, што на форуме прадэманстратвалі кнігі многіх айчынных выдавецтваў, а таксама дзевяць тамоў серыі «Светлыя знакі: паэты Кітая», зборнік «Стагодзє на знёмы», даследаванне нашага вучонага-міжнародніка Віктара Герменчука і зборнік успамінаў беларускіх дыпломатаў, якія працавалі ў Кітаі ў розныя часы.

Тарасевіч са столінскай вёскі Сямігосцічы, 13-гадовага Антося Уласенка з Маладзечна, Глеба Ганчарова з Мінска, Таццяну Лашук з Гродна і Святлану Кабанаву з Дзюсельдорфа!

Яны заслужана атрымалі дыпломы і арыгінальныя металічныя статуэткі з выявай Францыска Скарэны. Вядомыя пісьменнікі, журналісты і краёнікі творчага саюза шчыра віталі і яшчэ адну шасцёрку ўдзельнікаў конкурсу. Мінчанкі, сяброўкі гуртка «Журналістыка» Дома дзяячей і моладзі «Золак», Дар'я Парамонава, Дар'я Баршчэўская і Настасся Сілюцкая, якім, адпаведна, 13, 14 і 15 гадоў, 14-гадовы Кірыл Дэмітрук з Віцебска, 18-гадовыя Мая Галіцкая з Буда-Кашалёва і Святлана Міхалькевіч з воранаўскай вёскі Канвелішкі павезлі дадому граматы. Па словах арганізатораў, мэты, якая падугледжвалася, конкурс дасягнуў: ўдзельнікі яшчэ больш зацікавіліся кнігай і чытаннем. Удалося прыцягнуць увагу да генія-палачаніна як да велічнай постаці сусветнага маштабу.

Свае мастацкія адносіны да юбілею кнігадрукавання выка-
зали і ў браслаўскім гарпасёлку Друя, дзе ў XVI стагоддзі было створана рукапіснае Друйскае Евангелле. На арганізаваным тут настаяцелем прыхода Найсвяцейшай Тройцы айцом Сяргеем трэцім па ліку пленэры, названым сёлета «Скарэныэр», творцы з розных куткоў краіны, а таксама з Расіі і Галандыі, малявалі партрэт першадрукара і стваралі іншыя палотны. У якасці адмысловага натурушчыка, прыводзіць сло-
вы Сяргея Сурыновіча газета «Звязда» ў нумары ад 5 жніўня, запрасілі слыннага сталічнага рэканструктара, гісторыка Юрыя Усціновіча, які, да таго ж, зімальна піша для дзяячей. Ён вельмі падобны да першадрукара.

Прывезлі і адзенне старжытных часоў, і адпаведныя атрыбыты. Глыбокае пазычыла на дамоўлены час сапраўдны, сучасны Скарэне друкарскі станок Іагана Гутэнберга, выраблены майстрам Вячаславам Дэмітровічам. У ліку 30 ўдзельнікаў творчага працэсу былі як мэтры беларускага мастацтва, так і выкладчыкі жывапісу, на-
вучэнцы Акадэміі мастацтваў. Яны выканалі каля 150 работ у авангардзе і рэалізме, сімвалізме і абстракцыі. Узорна раскрылі тэму першадрукара, які перадае на стагоддзі праз гісторыю гонар і веліч нашай нацыі, Людміла Кальмаева, Таццяна Уласевіч, Настасся Полазава, Аляксей Залезін, Валянціна Калеснікова, Уладзіслаў Пятручык, Кацярына Говен і Настасся Бурко. Адну са сваіх работ, абраную арганізаторамі, кожны ўдзельнік перадаў у якасці падарунка айцу Сяргею. Ён арганізуе на іх асно-
ве выставы ў гарадах і мястэчках Беларусі. Па словах святара, што карціны з пленэру

можна будзе ўбачыць у галерэі Чырвонага касцёла ў Мінску. Трэба дадаць такі немалаважны факт: некаторыя работы дабрачынна перадаюцца медыцынскім і школьнім установам.

Па-свойму звярнуў увагу на Скарэну, юбілей кнігадрукавання і Дзень пісьменства наш вядомы калекцыянер і мецэнат, лаўрэат прэміі Прэзідэнта Беларусі «За духоўнае адраджэнне» Уладзімір Ліхадзедаў. У Вілейцы, з якой звязана яго пабуджальная і каштоўная грамадская дзеянасць, па вуліцы Вадап'янава, дзе раней працавала звычайная друкарня і выходзіла мясцовая «раёнка», майстар презентаваў першую частку прыватнага музея гісторыі кнігадрукавання.

Шмат паспеў ён зрабіць за год, які прайшоў пасля на-
быцця будынка, што становіцца гісторыка-краязнаўчым аб'ектам. З дапамогай станкоў і розных прылад друкарскай справы ў ім ужо сёння можна ўбачыць, як выраблялася папе-
ра з ільну і друкаваліся аркушы першых беларускіх кніжак, а таксама пасправабаць сябе ў ролі друкароў, што зрабілі пер-
шыя наведвальнікі, сярод якіх былі маладыя і сталыя землякі і госці горада. Сучасны асветнік і гісторык неаднойчы дэман-
страваў высокое майстэрства і зайдросныя веды падчас шматлікіх асветніцкіх імпрэзаў, не стамляеца распавядаць пра гісторыю айчыннага кнігадрукавання і зараз. Пра яе аба-
вязкова пойдзе ў бліжэйшыя дні гаворка і ў калысцы беларускай дзяржаўнасці Полацку, куды накіравалася 30 жніўня традыцыйная 24-я Міжнарод-
ная навукова-асветніцкая экспедыцыя «Дарога да святыні», што з'яўляецца адной з састаўных частак Дня беларускага пісьменства.

Лампаду з Дабрадатным агнём ад Гроба Гасподняга сёлета сустракаюць і будуць яшчэ сустракаць жыхары Мінскай, Брэсцкай, Гродзенскай і Віцебскай абласцей. Маршрут праходзіць праз тыя гарады і вёскі, куды раней Дабрабытны агонь не прывозілі. Перад пачаткам экспедыцыі рабочая група навукова-асветніцкага паломніцтва, у якім ўдзельнічаюць вядомыя навукоўцы, літаратары, журналісты і дзе-
ячы мастацтва, правяла ў рай-
цэнтрах Воранава і Астрравец духоўна-асветніцкія канферэн-
цыі. Будаўнікі атамнай электрастанцыі падарылі арганіза-
тарам званы мясцовага храма ў імя Святых апосталаў Пятра і Паўла. Гэтыя званы вітаюць лампаду з Дабрабытным агнём. Разам з супрацоўнікамі Астрравецкага райвыканкама і прад-
стайнікамі мясцовага прыхода было вызначана месца для па-
садкі сімвалічнага Саду малітвы. Ён заквітнене ў кожным на-
селеным пункце, які паломнікі наведаюць.

Уладзімір БАРЫСЕНКА.

Фота з Інтэрнэту.